

Lausunto

19.2.2021

VN/22443/2020
VN/22443/2020-OM-26
**Oikeusministeriön lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi
 valtionpalveluiden saatavuuden ja toimintojen sijoittamisen perusteista**

Valtionvarainministeriö on pyytänyt oikeusministeriöltä lausuntoa otsikon asiassa. Lausuntonaan oikeusministeriö esittää seuraavaa.

Oikeusministeriön arvion mukaan esitysluonnoksen tarkoitus ja tavoitteet arvioida digitalisaation aiheuttamia muutoksia ja vaikutuksia kokonaisvaltaisesti ovat kannatettavia. Merkittävää ei enää ole, missä jokin toiminto sijaitsee. Esitysluonnoksen mukaan toimivalta päättää valtion yksiköiden ja toimintojen sijoittumisesta kuuluisi ohjaavalle ministeriölle. Tämä on tärkeää, koska paras kokonaisnäkemys asiassa on asianomaisella ministeriöllä ja keskusvirastolla. Kaikki toimijat tulee kuitenkin mahdollisuuksien mukaan kytkeä mukaan päätösten valmisteluun.

Vaikuttavuusarvioinnin osalta esitysluonnoksessa on todettu, että muutos lisää valtiovarainministeriössä työtä varsinkin ensimmäisenä vuonna. Koska kysymys on poikkihallinnollisesta suunnitelmasta, olisi jatkovalmistelussa syytä huomioida, että se lisää työtä myös muissa ministeriössä ja virastoissa. Käytännön toteutuksessa tulisi huolehtia siitä, että suunnitelmallisuuden toteuttaminen ei lisää byrokraattisuutta eikä estä tarvittaessa myös ketterien ja nopeidenkin päätösten tekemistä.

Esitysluonnoksen 2 §:ssä ehdotetaan säädettävän palveluiden saatavuuden järjestämistä sekä yksiköiden ja toimintojen sijoittamista koskevista tavoitteista. Esitysluonnoksen 2 §:n 1 momentin mukaan valtion palveluiden saatavuus tulee järjestää sekä yksiköt ja toiminnot sijoittaa siten, että koko maan kattavasti valtion tehtävät hoidetaan tuloksellisesti ja palvelun saatavuus vastaa eri asiakasryhmien palvelutarpeeseen. Esitysluonnoksen perustelujen mukaan 1 momentti toteuttaa osaltaan perustuslain tarkoittamia hyvän hallinnon edellytyksiä ja vahvistaa hallintolain 7 §:ssä jo säädetyin palveluperiaatteen valtion palvelurakennetta koskevan järjestelmätason suunnittelun ja päätöksenteon perustaksi.

Esitysluonnoksen perusteluissa on käsitelty laajasti niitä valtiosääntöisiä normeja, jotka on huomioitava toimipaikkojen sijoittamisesta päätettäessä. Kuten esityksen perusteluissa todetaan, edellyttää tämä palveluiden saatavuutta ja yksiköiden ja toimintojen sijoittamista koskevien päätösten tekemistä siten, että yhdenvertaisuus, kielelliset oikeudet ja muut perusoikeudet toteutuvat. Esitysluonnoksen perusteluissa on edelleen todettu, että erityisesti perustuslain 6, 17, 21, 22 ja 122 §, ohjaavat valtion viranomaisten sijoittumiseen

Postiosoite
Postadress
Postal Address
 Oikeusministeriö

Käyntiosoite
Besöksadress
Office

Puhelin
Telefon
Telephone

Faksi
Fax
Fax

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet

PL 25
 00023 Valtioneuvosto

Eteläesplanadi 10
 Helsinki

0295 16001
 +358 295 16001

09 1606 7730
 +358 9 1606 7730

oikeusministerio@om.fi
 oikeusministerio.fi

ja palveluiden saatavuuteen liittyvää päätöksentekoa ja suunnittelua, ja arvioitu ettei esitetty 2 § ole niiden kanssa ristiriidassa. Perustuslain säännöksiin ei esitysluonnoksessa kuitenkaan katsota perustelluksi nimenomaisesti viitata sitä alemmassa lainsäädännössä.

Vaikka viittauksia perustuslakiin tulee välttää, olisi jatkovalmistelussa oikeusministeriön arvion mukaan kuitenkin perusteltua vielä tarkastella nimenomaisesti sitä, että 2 §:ssä säädettäviin suunnittelun tavoitteisiin kirjattaisiin jossain muodossa myös perusoikeuksien toteutumisen huomioiminen. Kuten esitysluonnoksen perusteluissakin on todettu, on perustuslakivaliokunta korostanut huomion kiinnittämistä maan eri osissa olevien ihmisten yhdenvertaiseen kohteluun ja heidän tosiasiallisiin mahdollisuuksiinsa saada perusoikeuksien toteutumisen kannalta välttämättömiä palveluja (PeVL 37/2006 vp s. 2–3). Palveluiden saatavuuden järjestämisessä ja yksiköiden ja toimintojen sijoittamisessa on tästä johtuen edellä kuvattujen yhdenvertaisuuteen ja kielellisiin oikeuksiin liittyvien seikkojen ohella keskeisesti huomioitava perusoikeuksien tosiasiallinen toteutuminen myös monien muiden perusoikeuksien osalta, sikäli kuin palvelut ovat keskeisiä näiden toteutumisen kannalta.

Osastopäällikkö

Johanna Suurpää

Lainsäädäntöneuvos

Johannes Heikkonen

Liitteet -

Jakelu

Tiedoksi